

fiatalok találhatók. Tehát, kimondottan generációs szervezetről van szó, amely kifejezetten politikamentesen önkéntes alapon jött létre. Célunk a turisztika, az egészségvédelem népszerűsítése és művelése.

– *Hogyan kapcsolódhat ehhez a célhoz a polgári védelem?*

– Szükségszerűen. Az egészség minden ember célja kell hogy legyen, és ha az megromlik, vagy valamilyen baleset után veszélybe kerül, az ép társaiknak kell segíteni rajta. Nos ezen filozófia vezetett minket a polgári védelem felé és ezért kértük felvételünket a szövetségbe is.

– *Mit nyújt a szervezet a fiataloknak?*

– Mint már említettem fő célunk a fiatalok egészséges megmozgatása, és olyan számokra is érdekes programok szervezése, ahol jól és hasznosan tölthetik el szabadidejüket. Ezért az idén is megszerveztük a honvédelmi vándorkupa csapatversenyt. Ennek keretében a Jánoshegyen 20 fővárosi középiskola csapatai túráztak és mérték össze ügyességüket. A különböző állomásokon turisztikai, tájoltási, távbecslési, ügyességi és egészségügyi tudásukról adhattak számot játékos formában. Ezen túl kerestük és

megtaláltuk a kapcsolatot a fővárosi és néhány kerületi polgári védelmi parancsnoksággal. A kapcsolattfelvétel után segíthettünk, mint rendezők a polgári védelmi vetélkedők lebonyolításában.

– *Mekkora szervezetről van szó és mit kérnek a tagjaiktól?*

– Szervezetünk aktív tagsága 40 fő körül mozog, a tanulók évi 1500, a dolgozók 2000 forintos tagdíjat fizetnek. Ezeket az összegeket a klubunk fenntartására és tűrákra fordítjuk.

– *Klubhelyiség?*

– Igen. Tagjaink minden héten, csütörtökön délután találkozhatnak a klubhelyiségünkben, amely az Egressy út 73/c alatt található. Más barátainkat is várjuk ide délután 17 óra után.

– *Mi volt a célja annak, hogy beléptek a szövetségbe?*

– A belépést mi kértük, hogy szerény eszközeinkkel segítsük a munkát. Ahol fiatal lendületre van szükség ott jók vagyunk és ha kell a propaganda területén tudnánk segíteni. Az őszszel szeretnénk beindítani az elsősegélynyújtási, turisztikai és polgári védelmi képzést tagjaink részére. Ez utóbbiban várjuk majd a szövetség szakembereinek segítségét.

Azok, akik ellenzik egy új tudományterület kialakulását, a fentieket látva arra hivatkoznak, hogy lám milyen sok helyen foglalkoznak a témával, ugyanis létrejön valami az adott területen, ha „szorít a cipő”.

Amit ez a logikusnak tűnő magyarázat nélkülöz, az az előrelátás és az átfogó szemléletmód. Találkozhatunk egyébként az egységes katasztrófa-védelmi rendszert bírálóknál is hasonló logikájú véleményekkel, mely szerint: minden szakma szervezze a saját védelmét. Szerencsére a valóság mást mutat, a katasztrófa-védelem komplex módon, egységes elvek és jogi szabályozók alapján fog megvalósulni. Ebből következik, hogy szükségszerűen integrálja „begyűjti” az egyes tudományterületekről a gyakorlati kérdések megválaszolásához szükséges ismereteket és létrehozza saját *vezetési gyakorlatát, informatikáját, kockázatelemzését, pszichológiáját stb.*

Miért ekkora a lemaradás?

Célszerű elemezni, hogy *milyen okok* vezettek a jelenlegi helyzethez, amelyben a katasztrófa-védelemért (mentésért) felelős vezető magatartás tudományi háttér, pszichológiai információs bázis *hiányában* kénytelen – meglehetősen bizonytalan eredménnyel fenyegető – feladatához hozzájárni. Valószínű, a leglényegesebb ok, hogy *maga a katasztrófavédelem* sem volt egységes és szervezett így nem voltak meg a jogi, szakmai, személyi feltételek egy új szaktudomány kialakulásához. Hazánkban eddig – nagy veszteséggel járó – katasztrófák csak ritkán fordultak elő, így a veszély – szituációkban jellemző emberi reakciók, és ezek befolyásolását elősegítő ismeretanyag – kellő készítés és információ hiányában – a hazai viselkedéstudomány meglehetősen elmaradott területévé vált. További lényeges ok, hogy hazánkban mind a viselkedéskultúra színvonala, mint a pszichológiával kapcsolatos szociális attitűd* minősége messze elmarad a fejlett országokétól. Az elmaradottság sokkal nagyobb, mint ami a műszaki-technikai fejlettség szintjén tapasztalható. A pszichológiához a vezetők hozzáállása is sok esetben negatív: nem ismerik, a véleményeik előítéletesek. Nem szívesen foglalkoztatnak pszichológust egyrészt mert – mint fennhangoztatják – nem bíznak a tudományban, a valóságban viszont inkább attól félnék, hogy egy szakember esetleg rövid idő alatt felfedi a nem mindig ideális munkahelyi légkör, kapcsolatok, vezetési stílus stb. okait.

Akik az operatív irányítást nap mint nap végzik, azt mondják, hogy a gyakorlat szelektál, be fog bizonyosodni, ki az alkalmatlan vezető. Erre a kérdés csak az: mikor, milyen áron, mennyi áldozat után? Jellemző (ki nem mondott) vezetői hozzáállás a „struccpolitika”, amikor a vezető – nagyon megértve és átlátva a kérdés bonyolult voltát – inkább meg sem kísérli a megoldást, reménytelennek, vagy bizonytalan eredményűnek véli, visszatartja az erre fordítható személyi, anyagi erőforrásokat.

Utolósóként érdemes megemlíteni, hogy *maga a pszichológia is* az elmúlt rendszer egyik megtört tudománya volt, kivéve talán az utóbbi évtizedet. Nem volt elég kiterjedt, erős ahhoz, hogy kutassa, megválaszolja a gyakorlat során jelentkező problémák halmazát. Még az alapkutatásoknak sem voltak meg sok esetben a szemé-

* attitűd: adott dologhoz való érzelmi, értelmi viszonyulás – reagálásra való készenléti állapot.

Keressük a katasztrófa-pszichológust?

A probléma megközelítése

A vészhelyzeti reakciókkal, a katasztrófa-pszichológiával kapcsolatban eléggé rendszeresen jelennek meg többé kevésbé elszigeteltnek mondható vélemények, problémafelvető elemzések. Még a hajdani PV OVKI (Pécel) – jelenleg TPVI szakembereiből verbuválódott egy kis csoport, akik megelégtették ezt a helyzetet, és elhatározták, hogy „lépnek” – mégpedig a tudomány igényességével és játékszabályai szerint – ezen a területen. A címben szereplő probléma – ami természetesen nem egy konkrét személyre, hanem egy speciális tudományterületre vonatkozik – mindjárt munkánk kezdetén felvetődött.

Azt kell eldöntenie – nem valakinek, hanem a gyakorlatnak, a kutatás eredményeinek –, hogy szükség van-e egyáltalán egy ilyen szaktudományra, tudja-e hasznosítani ennek eredményeit a katasztrófa megelőzés és védelem? A félreértések elkerülése végett szükséges leszögezni, hogy jelenleg – éppen a kérdés tudományos „kidolgozatlansága”, valamint a sok probléma – *keyes ismeret* helyzet miatt – a katasztrófa-pszichológiát mint fogalmat tágabb értelemben használják. Ez alatt általában értik a vészhelyzetek kezelésének humán aspektusait, amelyek nem csupán pszichológiai, hanem szociológia, vezetéselméleti, informatikai, rendszerszervezési, kockázatelemzési stb. elemeket és megközelítésmódokat is tartalmaznak.

Kutatómunkánk kezdetén, amikor kerestük a kapcsolatot a hazai – témában illetékes szakemberekkel – az első kudarcok után feltettük a kérdést: lehet, hogy nem is pszichológus az aki ezzel a kérdéskörrel foglalkozik? Kérdésünkre – most már a tények ismeretében – azt a választ kaptuk, hogy eddig az országban a kérdéssel, teljes komplexitásában, tudományos igényes-

séggel nem foglalkoztak. Ez azt jelenti, hogy empirikus kutatási eredmények nem születtek, összefoglaló jellegű művek nem jelentek meg, a külföldi – egyébként igen jelentős terjedelmű – kutatási eredmények adaptálására nem történt kísérlet. A katasztrófa-pszichológia (vészhelyzeti magatartások tudománya) tehát – elmentésben az egyéb szakpszichológiákkal (munkalélektan, szociálpszichológia, nevelésszichológia stb.) – *még nem bizonyította* szükségességét, helyét, szerepét a tudományok rendszerében.

Találkoztunk viszont a kutatás során olyan munkacsoportokkal, szervezetekkel, személyekkel, akik gyakorlati munkájuk, vagy az oktatás, kutatás keretében a kérdéskör egy-egy speciális ágával foglalkoznak. Ilyenek pl. – név, vagy szervezet említése nélkül – az alábbiak:

1. Egyes, vészhelyzetben döntő pszichikus funkciók, vagy folyamatok vizsgálata, kutatása (pl.: döntés, észlelés).

2. Alkalmassági vizsgálatok veszélyes (vagy speciális adottságokat követelő) munkaköröknél, főleg a végrehajtóknál, vezetők-nél elvértve.

3. Fiziológiai és pszichikus funkciók mérése fokozott fizikai és idegi megterhelés után (pszichikai gyakorló pályák: honvédség, túzóltóság).

4. Pszichológus alkalmazása fokozottan veszélyes rendőri akcióknál a felkészítésben és a végrehajtásban.

5. Vészhelyzetek egyes pszichiátriai aspektusainak vizsgálata.

6. Veszélyhelyzet kezelő társadalmi önszerveződések hazánkban is beindult gyakorlata (pl. APELL program).

7. A lakosság veszélyérzetét vizsgáló szociológiai kutatások.

8. Hivatásos katonák, rendőrök önkép és társadalmi presztízs vizsgálata.

lyi, anyagi feltételei így – önmagában – egyik tanszék vagy intézet sem tudta volna ezt a meg- lehetősen komplex kérdéskört felvállalni. A kérdés megoldását mindenképpen az összefogás segítője elő egy olyan intézet, tanszék, kutató-csoport létrehozásával, amelynek tevékenységéből mind az elmélet, mind a gyakorlat profi- tálhatna.

Miért fontos a vészhelyzetek humán összetevőinek ismerete?

A jelenlegi gyakorlat szerint a vészhelyzetek kezelése elsősorban technikacentrikus, azaz normatív (részletes szabályok által rögzített) cselekvéssorokból áll, szinte teljesen kizárva az alkalmatlan eljárások bekövetkezésének „szabadságfokát”. A szervezés teljes vertikumát átfogó – humán szempontokat is figyelembe vevő – irányító tevékenység ennél sokkal bonyolultabb feladat elé állít bennünket. A kárte- rületen folyó cselekmények normativitása jelen-

tősen lecsökken, mivel a társadalomtudományi jelenségek sokkal nehezebben írhatók le és magyarázhatók a pozitívista tudomány rendelkezé- sére álló módszertan alapján, mint a természet- tudomány körébe sorolható jelenségek.

Jogosan tehető fel ezek után a kérdés, hogy miben áll a döntés és a cselekvés racionalitá- sa? A társadalomtudományok *funkcionálisan racionálisnak* tartanak egy tevékenységet, ha az a lehető legteljesebb mértékben hozzájárul a cél eléréséhez. Kérdés, hogy meddig emel- hetjük a mércét, vagyis mikor hagyhatunk fel a racionális és még racionálisabb alternatívák ke- resésével? Ezen elv szerint akkor, amikor bele- ütünk a cselekvő (döntéshozó) ember – szű- kős kapacitásként felfogható – mentális* korlá- taiba. A túl magas fokú racionalitási követelmé- nyek esetén a döntéshozók, beavatkozók súlyos feszültségeket, stressz – terheléseket fognak átélni, mivel a jobb teljesítési feltételek keresé- se közben állandóan beleütköznek a szűk fi- gyelmi – mentális teljesítményük korlátaiba.

* mentális: értelmi észbeli

Ezért előbb-utóbb be fog indulni egy tudatos vagy tudatalatti mechanizmus, melynek célja a teljesítési szint leszállítása, a célszerűség igé- nyének csökkenése. Végső soron ez a beavat- kozás humán vonatkozású irracionálisát segí- ti elő, hiszen tág teret enged a szubjektív eljárá- soknak, megítéléseknek.

A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy egyfelől sikerülhet az adott, viszonylag magas színvona- lú technikai ellátottság mellett a kárhatások mű- szakai felszámolása, csökkentése, másfelől vi- szont az alacsony igényszinten kezelt káros pszichikus reakciók (tömegpánik, konfliktusok stb.) mintegy „másodlagos hatásként” súlyos veszteségeket okozhatnak. Annak ellenére tör- ténhet meg mindez, hogy ma már – még szélső- séges szituációk esetében is – a fejlett humán tudományok kutatási eredményei *lehetővé ten- nék* az emberekkel való bánásmód magasszintű racionalitását.

Zellei Gábor

Irodalom:

Kiss Ernő: Problémafelvető elemzés a ka- tasztrofa-magatartás racionalitásáról (1993).

Kleenguard® védőruhák – a Kimberly-Clark termékei V.

A februári számunkban indítottuk el a **Kleenguard®** védőru- ha család ismertetését, most a **DP** típust mutatjuk be Önöknek.

Vízpermetben, lecsurgó, csepegő vízben, vagy vízzel, illet- ve nem veszélyes folyadékkal végzett munkáknál fellépő ártalmak ellen nyújtanak védelmet a **DP** alapanyagból ké- szült kétrészes védőruhák.

A **Kleenguard®** védőruhák háromrétegű nem szőtt polipropi- len alapanyagát (**GP** alapanyag) egy polietilén réteggel lami- nálják, mely teljesen folyadékzáróvá teszi az alapanyagot.

A nedvesség elleni védelmet a belső varratok, valamint a nadrág és a kapucnis kabát szabásvonalai (kevés varrat, egyszerű és hosszított fazon) biztosítják.

A kapucnis kétrészes védőruhák kék színűek, és ötféle méretben (S–XXL) készülnek, a T ujjú szabásvonaluk bizto- sítja a kényelmes mozgást.

A **Kleenguard® DP** alapanyag jellemző paraméterei

Négyzetmétertömeg (g/m ²)	71,8
Továbbszakítószilárdság (kg)	
hosszirányban:	5,3
keresztirányban:	5,0
Víz-ellenállóképesség (vízoszlop cm-ben)	200 felett
Felületi ellenállás (Ω)	5,9 · 10 ¹¹

A **Kleenguard® DP** alapanyag vegyszerállósága

Anyag	Áteresztőképesség (%)
ε-kaprolaktám	0
difenilamin	0

Anyag	Áteresztőképesség (%)
i-propilamin	0
4,4'-metiléndianilin	0
morfolin	0
n-heptán	0
petróleum	0
triklóretilén	0
trimetilpentán	0
1,2,4-triklórbenzol	0
akril-hígító	0
poliuretán-hígító	0
xilol	0
butanol	0
35% ammóniumhidroxid	0
kénsav	0
propionsav	0

A **DP** típusú **Kleenguard®** kétrészes védőöltözékeket minden olyan munkahelyre javasoljuk, ahol folyadékok in- tenzív permete, csorgása, csepegése elleni védelem szüksé- ges. Külső és belsőteri mosási műveleteknél, hulladékok eltávolításánál, szabadban történő szállításkor ajánljuk a **DP** védőruhákat.

A védőruhák –30 °C hőmérsékletnél is hajlékonyak marad- nak, nem törnek ki és így megfelelő védelmet biztosítanak a dolgozók részére.

Meleg vízben (40 °C) szintetikus mosószerezrel, mosógép- ben több alkalommal moshatók.

A **Kleenguard® DP** védőöltözékek magyarországi munka- védelmi típuszáma: 6.19.22.00.2.

A **Kimberly-Clark** a **Kleenguard®** védőruháinál szem előtt tartja a „TÖKÉLETES BIZTONSÁG, KÉNYELEM, KOMFORT” hármas követelmény egységét!